

«Den første boken»

- basistekster på norsk tegnspråk

Sluttrapport til Stiftelsen Dam

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
1. Bakgrunn for prosjektet	3
2. Målsetting og målgruppe	4
3. Prosjektgjennomføring/Metode	4
4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering.....	5
5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer	6

Forord

«Den første boken» - basistekster på norsk tegnspråk er et helseprosjekt støttet av Stiftelsen Dam. Prosjektet startet 15. mars 2018, og hadde et forsinket sluttdato til 31. desember 2020.

Døve og hørselshemmede skal gjennom prosjektet få tilgang til en viktig del av kulturarven vår: FN-konvensjoner, tre sentrale surer fra Koranen men også viktige bibelske tekster fra «Skapelsen» over «Skriften på veggen» til «En ny himmel og en ny jord» vil bidra til bedre tilgang til vår kristne og humanistiske arv. Det er flere som bruker norsk tegnspråk daglig enn alle samiske språk til sammen. Med dette prosjektet vil døve komme et stykke nærmere den samme tilgangen til tekster som viktig både for egen livstolkning, men også til å forstå vår kultur, og med dette til bedre mental helse.

Vi har kjøpt tjenester av Døves Media og Supervisuell, samt samarbeidet med al-Islaah (en frivillig organisasjon for døve muslimer i Norge) ved Lubna Mehdi, frivillig oversetter Megan Matovich-Noddeland og prosjektkonsulent Tone-Britt Handberg (religionslærer på Nydalen videregående skole i Oslo). Vi retter en stor takk til disse for samarbeidet og for kompetanse- og erfaringsutvekslingen. Vi retter også en stor takk til Styringsgruppa for prosjektet, primæroversettergruppa, våre teologiske rådgivere samt våre ansatte i Døvekirken som har vært involvert mer eller mindre i dette prosjektet: døveprost Roar Bredvei, Nora Edw. Mosand, Odd-Inge Schröder, Sonja Myhre Holten, Marius Berge Eide, Mira Zuckermann, Hans Arne Akerø, Jorun Elisabeth Weyde, Ragna Dahlen, Hans-Olav Mørk, Aggie V. Handberg, Tone-Britt Handberg, Petter Skippervold, Ingunn Aadland, Michael Hoffmann og Hege R. Lønning.

Oslo 31. mars 2021

Sammendrag

Døve og hørselshemmede skal gjennom prosjektet få tilgang til en viktig del av kulturarven vår: FN-konvensjoner, tre sentrale surer fra Koranen men også viktige bibelske tekster fra «Skapelsen» over «Skriften på veggen» til «En ny himmel og en ny jord» vil bidra til bedre tilgang til vår kristne og humanistiske arv. Det er flere som bruker norsk tegnspråk daglig enn alle samiske språk til sammen. Med dette prosjektet vil døve komme et stykke nærmere den samme tilgangen til tekster som viktig både for egen livstolkning, men også til å forstå vår kultur, og med dette til bedre mental helse.

1. Bakgrunn for prosjektet

Den første boka som kom i norske hjem var Bibelen. For mange innvandrerfamilier var Koranen den første boka. Viktige tekster om menneskers rettigheter er FNs verdenserklæring om menneskerettigheter og FNs barnekonvensjon. Ingen av disse er tilgjengelig på norsk tegnspråk. Det betyr at sentrale tekster i det norske samfunnet ikke er tilgjengelig på norsk tegnspråk.

Fungerende kommunikasjon er et grunnleggende behov for menneskers mentale funksjoner. I motsetning til hørende som kan tilegne seg flere talespråk i tillegg til morsmålet sitt, kan døve selv med alle hjelpemidler aldri lære seg å høre slik at en fullverdig kommunikasjon på talespråk blir mulig. Dette gjelder uavhengig av religion eller livssyn.

Samtidig er det norske språket og dens kulturarv som setter viktige tolkningsrammer for samfunnet. Å ha tilgang til dem kan være alfa og omega, a og å. Dette er uavhengig av om han er Jørgen Hattemaker eller kong Salomo. Å kunne tolke majoritetsspråket er det daglige brød for dem som bruker et minoritetsspråk. Men kan de ikke kodene kan det være som David mot Goliat. Det gjelder å ikke gi bort arveretten sin for en gryterett. Ingen av setningene i dette avsnittet kan tolkes rett uten å ha tilgang til den rette forståelsesrammen som i dette tilfelle er Bibelen som klippen i språket.

Det er når handlinger tolkes ut fra ulike kulturelle referanserammer at misforståelser oppstår. FN-konvensjonene og bibelske tekster er ved siden av Grunnloven de viktigste referanserammene for kulturen vår. Mens konvensjonene gir informasjon om rettigheter er Bibelen for mange viktig for tolkningen av livet og døden, sorg og glede og som en etisk retningslinje for livet. Historisk sett var Bibelen den viktigste etiske rammen for den europeiske kulturen før de på 1900-tallet ble supplert av konvensjonene. Det var Martin Luther som under Reformasjonen fra 1517 gav Bibelen til folket. Siden den første norske bibelen i 1858 har nordmenn fått mange forskjellige bibeloversettelser. Mange uttrykk i det norske språket kan bare forstås dersom man kjenner til de bibelske tekster de refererer til. Etter Luther og bibeloversettelse fra latin til de respektive talespråkene, har Bibelen vært tilgjengelig for nordmenn med flere bibeloversettelser å velge mellom. Døve og hørselshemmede har i dag ikke tilgang til Bibelen, utenom gjennom et fremmedspråk. Vi ønsker å gi økt tilgang til Bibelen, eller i hvert fall de viktigste bibelske tekstene, til døve og andre tegnspråkbrukere. De skal på lik linje med hørende kunne lese og tolke Bibelen selv, og bruke den kunnskapen de oppnår til å tolke eget liv.

Det som er gjort tidligere med hensyn til bibeloversettelse, er at vi har Lukasevangeliet som ble som et pilotprosjekt oversatt til norsk tegnspråk er pga. et utdatert format [ikke lengre tilgjengelig](#)³. Selv om både tegnspråket og oversettelseskompetansen har utviklet seg mye siden 1994 vil denne oversettelsen fortsatt være et godt grunnlag for et videre arbeid. Men dette vil kreve en bearbeiding av det eksisterende materiale, slik at det blir tilgjengelig igjen.

Helt siden oversettelsen av Lukasevangeliet har Bibelselskapet og Døvekirken vært blant pådriverne for videre oversetting av tekster til Norsk tegnspråk. De har engasjert seg for å få offentlig støtte til å

oversette både bibelske og andre tekster, men så langt uten hell. Deres egne ressurser er begrenset og de siste årene ble derfor kompetanseutviklingen. Flere døve har nå f.eks. oversetterkompetansen. De kan oversette fra de bibelske grunnspråkene gresk og hebraisk men også fra moderne språk som engelsk direkte til norsk tegnspråk.

Bibelselskapet og Døvekirken har de siste årene stilt ressurser til disposisjon både til kvalitetssikring, oversettelsesverktøy, rådgiving og løpende utgifter spesielt til kompetanseheving. Noen tekster er i oversettelsesprosessen. Ressursene de kan avsette er likevel ikke nok enn til å oversette mer enn noen få tekster fra bibelen hvert år eller til å kunne oversette andre enn bibelske tekster.

Prosjektet hadde i søknaden en prosjektlengde fra 15. mars 2018 til 15. mars 2020. Prosjektet har for det meste vært finansiert av Stiftelsen Dam samt egne midler. Budsjettet så slik ut:

INNTEKTER	
Stiftelsen Dam	718 000
Egne midler	56 000
Andre inntekter	56 000
SUM	830 000

UTGIFTER	
Lønn og sosiale utgifter	379 000
Innkjøpte tjenester/honorarer	274 000
Materiell/utstyr	100 000
Andre utgifter	77 000
SUM	830 000

2. Målsetting og målgruppe

Målsettingen for prosjektet er at døve og hørselshemmede skal få tilgang til viktige fortolkningsrammer for kulturen i Norge. En tegnspråkovsettelse av flere FN konvensjoner, tre sentrale surer fra Koranen og viktige bibelske tekster bidrar til bedre tilgang til vår kristne og humanistiske arv og vår kultur i Norge i dag. Konkrete delmål er oversettelse av:

1. FNs verdenserklæring om menneskerettigheter
2. FNs barnekonvensjon
3. FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)
4. 3 sure fra Koranen: 1, 96 og 112.
5. Bibeltekster

Målgruppen er 5.000 døve som bruker norsk tegnspråk og nettverket deres på 25.000 uavhengig av religion eller livssyn.

3. Prosjektgjennomføring/Metode

Vi kjøpte oversetter- og innspillingstjenester til FNs verdenserklæring om menneskerettigheter og FNs barnekonvensjon av Døves Media, med språkkonsulentbistand av prosjektleder Hege R. Lønning.

I søknaden hadde vi planlagt å oversette FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), men vi fant en tegnspråkoversettelse av denne på regjeringens sine sider så dette dokumentet ble ikke med videre i prosjektet.

Surene 1, 96 og 112 fra Koranen ble oversatt i samarbeid med frivillige fra al-Islaah (en frivillig organisasjon for døve muslimer i Norge), konsulent Tone-Britt Handberg (religionslærer på Nydalen videregående skole i Oslo) og prosjektleder Hege R. Lønning. Vi gjennomførte flere møter der vi gikk gjennom tekstene og diskuterte innholdet før vi oversatte til norsk tegnspråk.

Bibeltekstene har vi jobbet med i en primæroversetterteam, og arbeidet i denne har blitt forsinket grunnet bytte av prosjektleder og koronasituasjonen. Vi jobber disse dager med å få oversettelsene godkjent før innspilling i studio og publisering. Dette gjelder også de 12 tekstene oversatt til «Easy Signing».

Prosjekt lengden var opprinnelig fra 15.03.18 til 15.03.20, men ble forlenget til 31.12.20. Progresjonen i prosjektet ble forsinket av at vi byttet prosjektleder underveis, samt teologisk konsulent i primæroversettergruppa for bibeltekstene. Til slutt har også godkjenningen av bibeloversettelsene som skal gjøres i samarbeid med Bibelselskapet blitt forsinket da Styringsgruppa ikke har fått avholdt møter under koronasituasjonen.

4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

Resultater av prosjektet er:

1. FNs verdenserklæring om menneskerettigheter og FNs barnekonvensjon er oversatt til norsk tegnspråk, og finnes på www.dovekirken.no/ressurser/.
2. Tre surer (1, 96 og 112) er oversatt til norsk tegnspråk, og publiseres på www.tegnkoran.no.
3. Bibeltekstene skal godkjennes og spilles inn før publisering på www.dovekirken.no/ressurser (under Tegn Bibel).
4. 12 bibeltekster oversatt til «Easy Signing» skal godkjennes og spilles inn før publisering på www.dovekirken.no/ressurser (under Tegn Bibel).

I forhold til søknadens mål, har vi fått gjennomført alt utenom en oversettelse av CRPD da denne allerede forelå.

Regnskapet:

INNTEKTER	
Stiftelsen Dam	718 000
Egne midler	56 000
SUM	774 000

UTGIFTER	
Lønn og sosiale utgifter	420 669
Innkjøpte tjenester/honorarer	286 866
Materiell/utstyr	44 404
Andre utgifter	22 061
SUM	774 000

Vi har ikke fått målt hvor mange som bruker tekstene, både som opprop på nettet, men også i publikasjoner og henvisninger, da vi fikk lagt ut tekstene først på slutten av prosjektperioden. Vi vil da måle effekten vi er ute etter i etterkant av prosjektslutt.

5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Prosjektet har bidratt til oversettelse av sentrale tekster i vårt samfunn og den mangfoldige kulturen som finnes der. Resultatene vil ligge tilgjengelige på www.dovekirken.no og www.tegnkoran.no, og nettstedene vil videreføres av Døvekirken.

Vi har samarbeidet med to tjenesteaktører i døvesamfunnet, Døves Media og Supervisuell, og vil fortsette med det. Vi har også hatt et fruktbart samarbeid med al-Islaah, og vil fortsette den interreligiøse dialogen vi oppnådde i dette prosjektet. På sikt håper vi å kunne støtte dem til oversettelse av flere sure som kan publiseres på www.tegnkoran.no.

Når det gjelder bibeltekstene, vil vi fortsette med den modellen vi landet på i løpet av prosjektet fram til vi har fått oversatt hele Bibelen til norsk tegnspråk.